

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกสหกรณ์ ในอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาวิธีการปฏิบัติและต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกสหกรณ์และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกสหกรณ์ในอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ปีการผลิต 2545/46 (ข้าวนาปี) จำนวนทั้งหมด 108 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ใช้แบบสอบถาม สอบถามสมาชิกสหกรณ์ที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS⁺⁺ for Window

1. ลักษณะส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์

1.1 เพศ

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 82.4 เป็นเพศชายและร้อยละ 17.6 เป็นเพศหญิง

1.2 อายุ

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 50.0 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี อายุสูงสุด 72 ปี อายุต่ำสุด 29 ปี และมีอายุเฉลี่ย 46.04 ปี

1.3 ระดับการศึกษา

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.9 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.4 ระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 25.9 มีระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ 1-5 ปี ระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์สูงที่สุด 26 ปี ต่ำที่สุด 1 ปี และมีระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์เฉลี่ย 12.78 ปี

1.5 ประสิทธิภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 33.3 มีประสิทธิภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวระหว่าง 3-4 ปี ประสิทธิภาพผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสูงสุด 15 ปี ต่ำสุด 1 ปี และมีประสิทธิภาพผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 3.95 ปี

1.6 ขนาดพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 38.9 มีขนาดพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ระหว่าง 6-10 ไร่ ขนาดพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสูงสุด 30 ไร่ ต่ำสุด 2 ไร่ และมีขนาดพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 12.55 ไร่

1.7 การถือครองที่ดิน

สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 46.3 มีที่ดินเป็นของตนเองและเช่าบางส่วน ร้อยละ 28.7 เช่าที่ดินผู้อื่น และร้อยละ 25.0 มีที่ดินเป็นของตนเอง

1.8 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.1 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 4-6 คน จำนวนสมาชิกในครอบครัวสูงสุด 8 คน ต่ำสุด 2 คน และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.99 คน

1.9 แรงงานในครอบครัว

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.2 มีแรงงานในครอบครัวระหว่าง 1-2 คน และร้อยละ 14.8 มีแรงงานในครอบครัวระหว่าง 3-4 คน แรงงานในครอบครัวสูงสุด 4 คน ต่ำสุด 1 คน และมีแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.11 คน

1.10 แหล่งเงินทุน

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.7 มีแหล่งเงินทุนจากสหกรณ์ และร้อยละ 72.2 ใช้เงินทุนส่วนตัว

1.11 ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 32.4 ใช้ต้นทุนผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวระหว่าง 2,001.00 – 2,500.00 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสูงสุด 4,849.00 บาทต่อไร่ ต่ำสุด 1,478.00 บาทต่อไร่ และมีต้นทุนเฉลี่ย 2,688.46 บาทต่อไร่

1.12 ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.7 มีผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวระหว่าง 501-750 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสูงสุด 825 กิโลกรัมต่อไร่ ต่ำสุด 125.6 กิโลกรัมต่อไร่ และมีผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 559.4 กิโลกรัมต่อไร่

1.13 รายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าว

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.9 มีรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวระหว่าง 3,001.00-4,000.00 บาทต่อไร่ โดยสมาชิกสหกรณ์มีรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวสูงสุด 5,764.30 บาทต่อไร่ ต่ำสุด 791.30 บาทต่อไร่ และมีรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 3,524.22 บาทต่อไร่

1.14 รายละเอียดต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

สมาชิกสหกรณ์มีต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวทั้งหมดเฉลี่ย 2,688.46 บาทต่อไร่ โดยแบ่งเป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ย 2,436.28 บาทต่อไร่ ร้อยละ 90.62 ของต้นทุนทั้งหมดและต้นทุนคงที่เฉลี่ย 252.18 บาทต่อไร่ ร้อยละ 9.38 ของต้นทุนทั้งหมด

ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเป็นค่าแรงงานมากที่สุด 1,882.60 บาทต่อไร่ ร้อยละ 70.02 รองลงมาค่าวัสดุการเกษตร 553.68 บาทต่อไร่ ร้อยละ 20.60 ส่วนต้นทุนคงที่เฉลี่ยในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเป็นค่าเช่าที่นามากที่สุด 250.81 บาทต่อไร่ ร้อยละ 9.33

สมาชิกสหกรณ์มีรายได้สุทธิจากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 1,087.94 บาทต่อไร่ และมีผลตอบแทนเฉลี่ย 835.76 บาทต่อไร่

1.15 การติดต่อกับเกษตรกรรายอื่น

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.9 มีการติดต่อกับเกษตรกรรายอื่นมากกว่า 4 ครั้ง ร้อยละ 26.9 มีการติดต่อกับเกษตรกรรายอื่น 1-4 ครั้ง และร้อยละ 22.2 ไม่มีการติดต่อกับเกษตรกรรายอื่น

1.16 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.7 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม 1-2 ครั้ง ร้อยละ 22.2 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม 3-4 ครั้ง และร้อยละ 11.1 ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

1.17 ประสิทธิภาพการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.3 มีประสิทธิภาพการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 1-2 ครั้ง ร้อยละ 10.2 มีประสิทธิภาพการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวมากกว่า 2 ครั้ง และร้อยละ 5.6 ไม่มีประสิทธิภาพการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

1.18 แหล่งข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 88.0 ได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและร้อยละ 76.9 ได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากเพื่อนบ้าน

2. ข้อมูลทางด้านวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

จากผลการศึกษา การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกสหกรณ์ในอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 79.6 มีระดับการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับต่ำ และร้อยละ 20.4 มีการปฏิบัติในระดับสูง โดยแบ่งเป็นประเด็น ดังนี้

2.1 วิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปลูก

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีวิธีการปฏิบัติถูกต้องมากที่สุดคือ การแช่เมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนปลูก ร้อยละ 99.1 ส่วนเรื่องที่สมาชิกสหกรณ์ปฏิบัติถูกต้องน้อยที่สุดคือ การทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนปลูก ร้อยละ 13.9

2.2 วิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใส่ปุ๋ย

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีวิธีการปฏิบัติถูกต้องมากที่สุดคือ การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ก่อนตกกล้าร้อยละ 84.3 ส่วนเรื่องที่สมาชิกสหกรณ์ปฏิบัติถูกต้องน้อยที่สุด คือ การใส่ปุ๋ยครั้งแรกหลังปักดำ 7-10 วัน ร้อยละ 25.9

2.3 วิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดศัตรูข้าว

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีวิธีการปฏิบัติถูกต้องมากที่สุด คือ การตรวจแปลงนาทุกสัปดาห์ร้อยละ 97.2 ส่วนเรื่องที่สมาชิกสหกรณ์ปฏิบัติถูกต้องน้อยที่สุดคือการตรวจนับโรคและศัตรูข้าวก่อนการตัดสินใจใช้สารเคมีร้อยละ 47.2

2.4 วิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ถูกต้องเกี่ยวกับการตรวจตัดพันธุ์ปน

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีวิธีการปฏิบัติในการตรวจตัดพันธุ์ปนถูกต้องมากที่สุดคือ ระยะข้าวโน้มรวงร้อยละ 92.6 ส่วนเรื่องที่สมาชิกสหกรณ์ปฏิบัติถูกต้องน้อยที่สุด คือ การตรวจตัดพันธุ์ปนในระยะข้าวแตกออกร้อยละ 7.4

2.5 วิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีวิธีการปฏิบัติถูกต้องมากที่สุดคือ การเก็บเกี่ยวข้าวในระยะ พลับพลึงหรือระยะ 28-30 วัน หลังข้าวออกดอกร้อยละ 91.7 ส่วนเรื่องที่มาชิกสหกรณ์ปฏิบัติถูกต้องน้อยที่สุด คือ หลังจากนวดข้าวมีการตากเมล็ดพันธุ์ในลานตากเพื่อลดความชื้น 1-2 วัน ร้อยละ 30.6

3. การทดสอบสมมติฐาน

เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยทางด้าน ส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม กับตัวแปรตาม คือ วิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ด้วยวิธีการหาค่าไคสแควร์ (Chi-Square) พบว่า ตัวแปรอิสระ 2 ตัว มีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว คือการติดต่อกับเกษตรกรรายอื่น และประสบการณ์การฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

การวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ กับ ตัวแปรตาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน(Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว คือ ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .277 และรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .222 ส่วนตัวแปรอื่น ๆ คือ อายุ ประสบการณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ขนาดของพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว แรงงานในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว แต่อย่างใด

4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

4.1 ปัญหาการทำลายของโรคแมลง และสัตว์ศัตรูพืช ซึ่งการทำลายต้นข้าวของหอยเชอร์รี่เป็นปัญหามากที่สุด โดยทางสหกรณ์ควรจะจัดหาสารเคมีกำจัดหอยเชอร์รี่ที่มีประสิทธิภาพดีในปริมาณที่เพียงพอ ควรจัดฝึกอบรมการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวแบบผสมผสานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดการใช้สารเคมี

4.2 ปัญหาฝนตกในช่วงเก็บเกี่ยวซึ่งทำให้ข้าวมีความชื้นสูง ทางสหกรณ์ควรจัดเตรียมลานตากข้าวเพื่อลดความชื้นเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่สมาชิกสหกรณ์

อภิปรายผล

1. วิธีการปฏิบัติการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สมาชิกสหกรณ์มีการปฏิบัติน้อย คือ การทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนปลูก (ร้อยละ 13.9) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสมาชิกสหกรณ์ทุกรายซื้อเมล็ดพันธุ์หลักข้าวมาจากทางสหกรณ์ ซึ่งได้นำเมล็ดพันธุ์มาจากกรมส่งเสริมการเกษตรอีกทอดหนึ่ง จึงทำให้สมาชิกสหกรณ์มั่นใจในคุณภาพและความงอกของเมล็ดพันธุ์ข้าวดังกล่าว สำหรับวิธีการใส่ปุ๋ยรองพื้นหลังปักดำ 7-10 วัน และการตรวจตัดพันธุ์ปนในระยะข้าวแตกกอ สมาชิกสหกรณ์ก็มีการปฏิบัติน้อยเช่นกัน ร้อยละ 25.9 และ 7.4 ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะสมาชิกสหกรณ์ขาดความรู้เกี่ยวกับช่วงเวลาการใส่ปุ๋ยในข้าวกับการเจริญเติบโตของต้นข้าว และสมาชิกสหกรณ์ขาดความรู้เกี่ยวกับการสังเกตลักษณะพันธุ์ปนในนาข้าวในระยะข้าวแตกกอ เนื่องจากการยากที่จะจำแนกความแตกต่างระหว่างพันธุ์ข้าว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้และความสำคัญเกี่ยวกับการทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนปลูก ช่วงเวลาการใส่ปุ๋ยและลักษณะพันธุ์ข้าว โดยเน้นให้เกษตรกรปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

2. ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกสหกรณ์เฉลี่ย 2,688.46 บาทต่อไร่ ซึ่งอัตรา (2532) ได้กล่าวถึงต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวปีการเพาะปลูก 2530/31 เฉลี่ย 1,304 บาทต่อไร่จะเห็นได้ว่าปริมาณตัวเลขแตกต่างกันมากจากช่วงเวลาที่แตกต่างกัน 15 ปี ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นมาจากค่าแรงงาน ค่าปุ๋ย ที่เพิ่มสูงอย่างมาก ในขณะที่ผลตอบแทนที่ได้จากการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในปีการเพาะปลูก 2530/31 เฉลี่ย 582.81 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนที่ได้จากการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในปัจจุบันปีการผลิต 2545/46 เฉลี่ย 835.76 บาทต่อไร่ ซึ่งเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ในขณะที่ต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้นสูงมาก คาดว่าในอนาคตการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของหน่วยงานต่าง ๆ คงจะดำเนินการได้ยากขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหันมาให้ความสำคัญในการลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงและรับซื้อคืนราคาสูงขึ้น ซึ่งจะช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ได้แก่

3.1 ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งใช้ค่าสถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน จากการศึกษาพบที่มีความสัมพันธ์ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กล่าวคือ สมาชิกสหกรณ์ที่มีต้นทุนการผลิตสูงจะมีการปฏิบัติที่ถูกต้องสูงกว่าสมาชิกสหกรณ์ที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า สภาพทาง

เศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์แต่ละบุคคล กล่าวคือ ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี มักจะมีการลงทุนด้านปัจจัยการผลิตในส่วนของวัสดุการเกษตร การจ้างแรงงานสูงกว่า ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่า

3.2 รายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งใช้ค่าสถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน จากการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวกล่าวคือ สมาชิกสหกรณ์ที่มีรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวสูงจะมีวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ต้องสูงด้วย ซึ่งจะสอดคล้องกับการวิจัยของ จุรี(2543) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติในการปลูกข้าวเหนียวของเกษตรกรเขตพื้นที่ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้สูงกว่านั้นจะมีการปฏิบัติในการปลูกข้าวเหนียวที่ต้องสูงตามคำแนะนำของทางราชการมากกว่าด้วย

3.3 การติดต่อกับเกษตรกรรายอื่น ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าไคสแควร์ พบว่ามีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กล่าวคือ สมาชิกสหกรณ์ที่มีการติดต่อกับเกษตรกรรายอื่นมากจะมีผลต่อวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ต้องมากกว่า สมาชิกสหกรณ์ที่มีการติดต่อกับเกษตรกรรายอื่นน้อย ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรรายอื่นสามารถช่วยเหลือในการแนะนำ การแลกเปลี่ยนความรู้ตลอดจนข้อมูลใหม่ ๆ เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ดังนั้นการติดต่อกับเกษตรกรรายอื่นบ่อยครั้งจึงทำให้สมาชิกสหกรณ์สามารถปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ต้องสูงได้มากขึ้น

3.4 ประสิทธิภาพการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าไคสแควร์ ได้พบว่ามีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กล่าวคือ สมาชิกสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวมากจะมีผลต่อวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ต้องมากกว่าสมาชิกสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวน้อย ซึ่งผลการศึกษารุ่นนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ นริศร์(2541) ศึกษาการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวของเกษตรกรในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า การได้เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวมีความสัมพันธ์ในทางบวก การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวของเกษตรกร

3. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ขนาดของพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว แรงงานในครอบครัวและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว รวมทั้งอาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่าต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวมีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกสหกรณ์ ดังนั้นในการส่งเสริมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะจัดหาเงินทุนและปัจจัยการผลิตในรูปแบบสินเชื่อให้เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร
2. จากการศึกษาพบว่ารายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวมีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกสหกรณ์ ดังนั้น เกษตรกรควรจะมีวิธีการปฏิบัติที่ดีตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัดจึงจะได้ผลผลิตสูงและมีรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์สูงด้วย
3. จากการศึกษาพบว่าการติดต่อกับเกษตรกรรายอื่นมีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกสหกรณ์ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้ประโยชน์จากจุดนี้เป็นสื่อกลางในการพัฒนาด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
4. จากการศึกษาพบว่าประสบการณ์ในการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกสหกรณ์ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดการฝึกอบรมให้ความรู้กับสมาชิกสหกรณ์เพื่อเป็นการยกระดับความรู้และกระตุ้นเตือนให้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน เพื่อให้ทราบถึงวิธีการและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

2. ควรศึกษาช่องทางของตลาดเมล็ดพันธุ์ข้าวที่สมาชิกสหกรณ์ผลิตได้